

Ubuntu 12.04

Arvo Mägi

Koostatud tekstiredaktoriga LibreOffice 3.4

Tallinn, 2012

© Arvo Mägi

Creative Commons Attribution License

(<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>), version 3.0 või hilisem.

Terminoloogia osas andis kasulikke soovitusi Märt Pöder.

Sisukord

Mis on Unity?	4
Käivitaja kasutamine	5
Icoonide lisamine eemaldamine ja nihutamine	6
Millised rakendused töötavad	7
Kas Käivitaja asukohta või välimust saab muuta?	10
Virtuaalsed tööalad	12
Ülevaatemenuü kasutamine	13
Menüüriba	17
Unity kohandamine	25
Kirjandus	30

Mis on Unity?

Unity on Canonical'i poolt loodud Ubuntu töölaud, mis põhineb GNOME 3'l, kuid erineb selle standardsest töölauast GNOME-Shell.

Unity nägi ilmavalgust 2010. aastal Ubuntu 10.10 Netbook Edition'is. Ubuntu 11.04's oli Unity esmakordselt vaikinisi kasutatav töölaud, seni kasutusel olnud kahe paneeliga GNOME 2 töölaua asemel. Viieaastase toega Ubuntu 12.04 töölaud **Unity** on seega aastapikkuse intensiivse arendustöö tulemus. Unity eristab Ubuntut teistest Linuxi distributsioonidest ja on tavakasutajate jaoks mugav.

Unity eripäraks on ekraani vasakul küljel paiknev käivituspaneel ehk Käivitaja (*launcher*), millel on käivitusikoonid enamkasutatavate rakendus- ja abiprogrammide käivitamiseks, kataloogide avamiseks ja virtuaalsete tööalade vahetamiseks.

Joon 1. Unity töölaud

Ekraani ülaservas on menüüriba, millel paiknevad näidikud, sh kell/kalender. Riba paremas otsas on ikoon, millele klõpsates avaneb rippmenüü süsteemi seadistamise, tarkvara uuendamise ja arvuti välja lülitamise korraldustega (süsteemimenüü). Vaikinisi on töölaud täiesti tühi.

Joon 3. Kodukataloogi rippmenüü

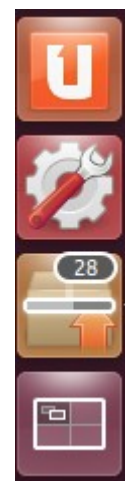

Joon 4. LibreOffice rippmenüü

Selliseid rippmenüüsid võib lisada ka teistele ikoonidele. Näiteks võib kolme *LibreOffice* programmi ikooni asemel kasutada üht rippmenüüga ikooni.

Selleks tuleb varjatud kataloogi `./local/share/applications` paigutada vastava sisuga fail *libreoffice-startcenter.desktop*, vt [8 Really Useful Ubuntu Unity Quicklists](#). Et selline ikoon ei näita, kas ja millised rakendused parajasti töötavad, ilmuvad töötavate rakenduste ikoonid Käivitajale.

Kui arvuti tarkvarale on uuendusi, ilmub Käivitajale *Uuendushalduri* aktiivne ikoon, millel kuvatakse saada olevate uuenduste arv. Aktiivseid ikooni kasutatakse ka teiste rakenduste korral, nt kuvab meiliprogramm *Thunderbird* saabunud, läbi lugemata sõnumite arvu, *Käivitusketta looja* töö edenemise näidiku jne.

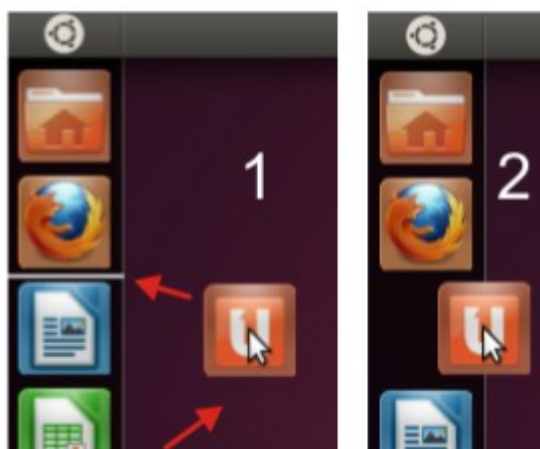

Ikoonide lisamine, eemaldamine ja nihutamine

Kui *Ülevaatemenuü* aknast käivitada mõni rakendus, ilmub selle ikoon Käivitajale. Et ikoon Käivitajale jääks, tuleb ikooni rippmenüüs märgistada korraldus *Hoia käivitajas* (vt joon. 4). Rakenduse ikooni võib ka *Ülevaatemenuü* aknast Käivitajale pukseerida. Sel juhul lisandub Käivitajale ikoon ilma programmi käivitamata. Ikoon lisandub käivitajale ka uue rakenduse paigaldamisel Tarkvarakeskuse abil.

Kui ikooni ei soovita Käivitajal näha, siis tuleb eemaldada märgistus ikooni rippmenüü realt *Hoia käivitajas* või pukseerida ikoon Käivitaja *Prügikasti* ikoonile (kõige alumine ikoon).

Käivitaja ikoonide järjestust võib muuta. Selleks tuleb ikoon hiire abil nihutada Käivitajalt paremale poole töölauale ja ilma hiirenuppu vabastamata pukseerida see Käivitajal sobivale kohale. Seda hõlbustab Käivitajale ilmuv joon.

Joon 5. Ikooni asukoha muutmine

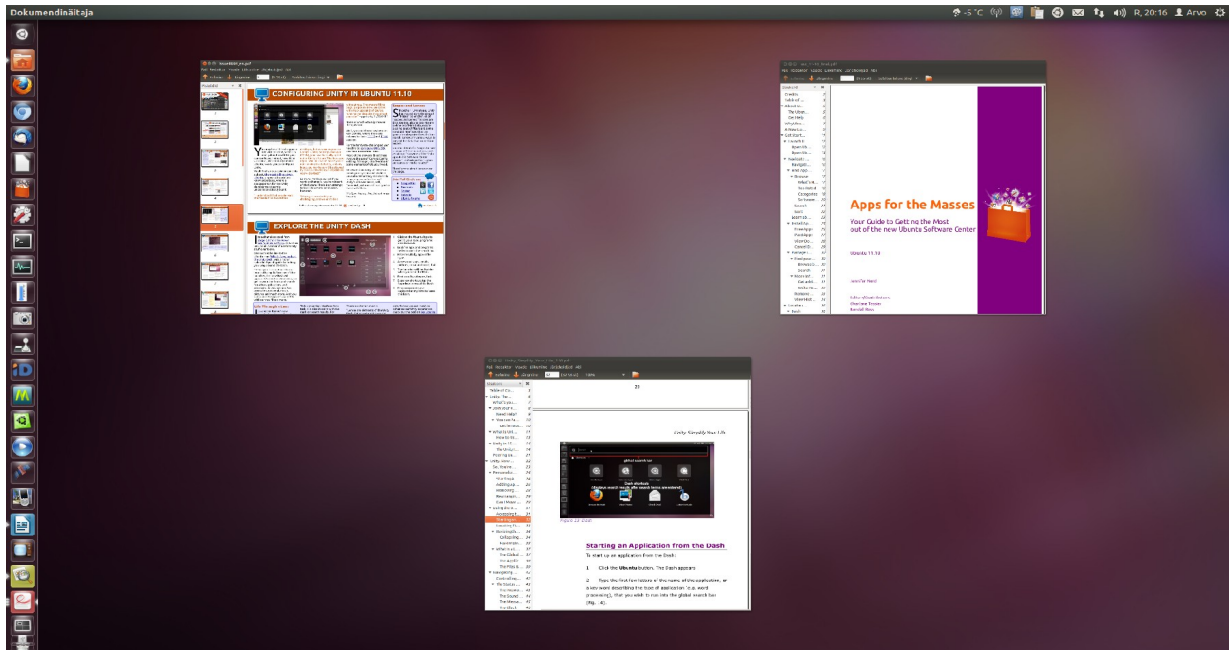
Millised rakendused töötavad?

Töötavate rakenduste ikoonide vasakule küljele ja aktiivse rakenduse paremale küljele lisandub kolmnurk. Aktiivse rakenduse aken on teiste akende peal.

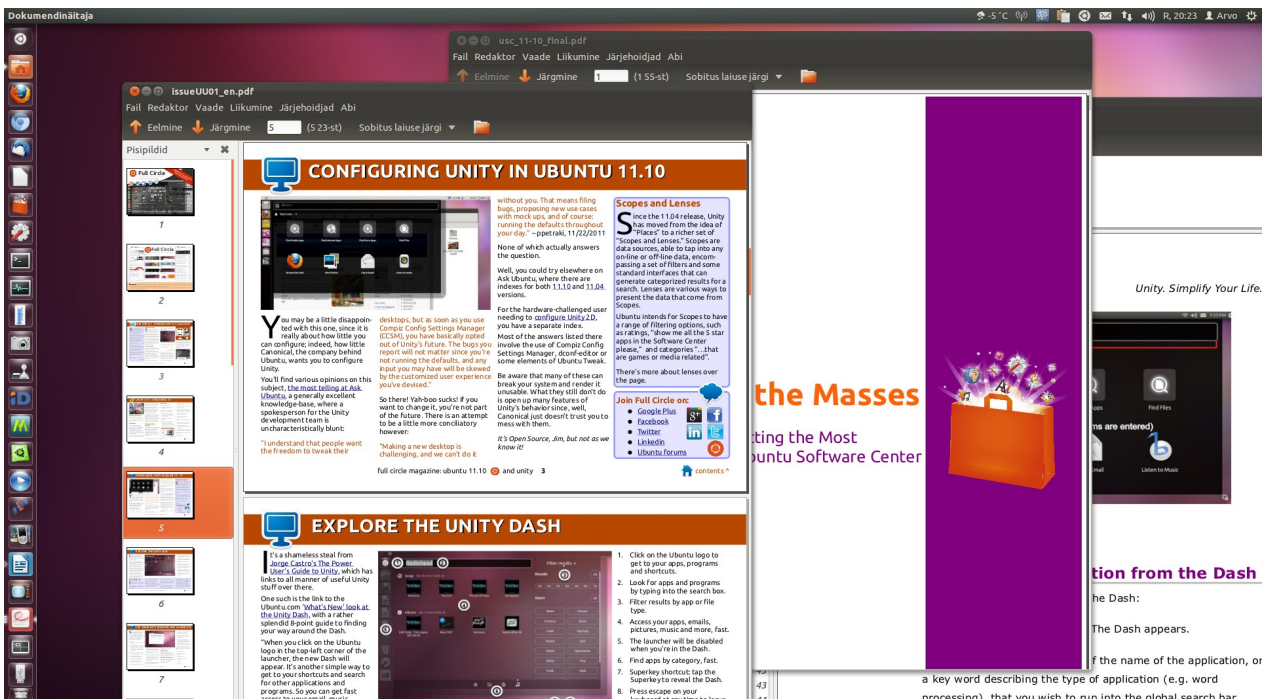
Joon 6. Töötavad rakendused ja aktiivne rakendus

Kui rakendus on avanud mitu akent, siis on ikooni vasakul küljel mitu kolmnurka. Klõps sellisel ikoonil kuvab töölaual kõik rakenduse aknad korraga.

Joon 7. Avatud on kolm Dokumendinäitaja akent

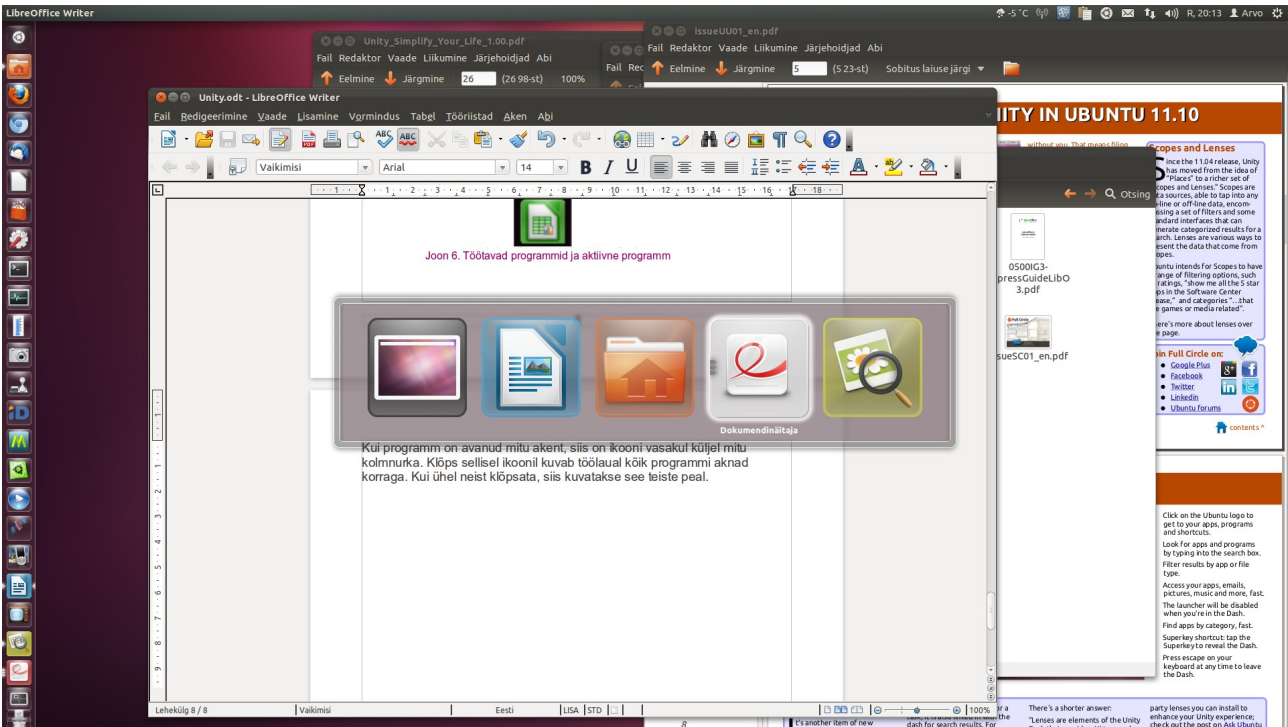
Kui ühel neist (nt vasakpoolsel) klõpsata, siis kuvatakse see aken teiste peal.

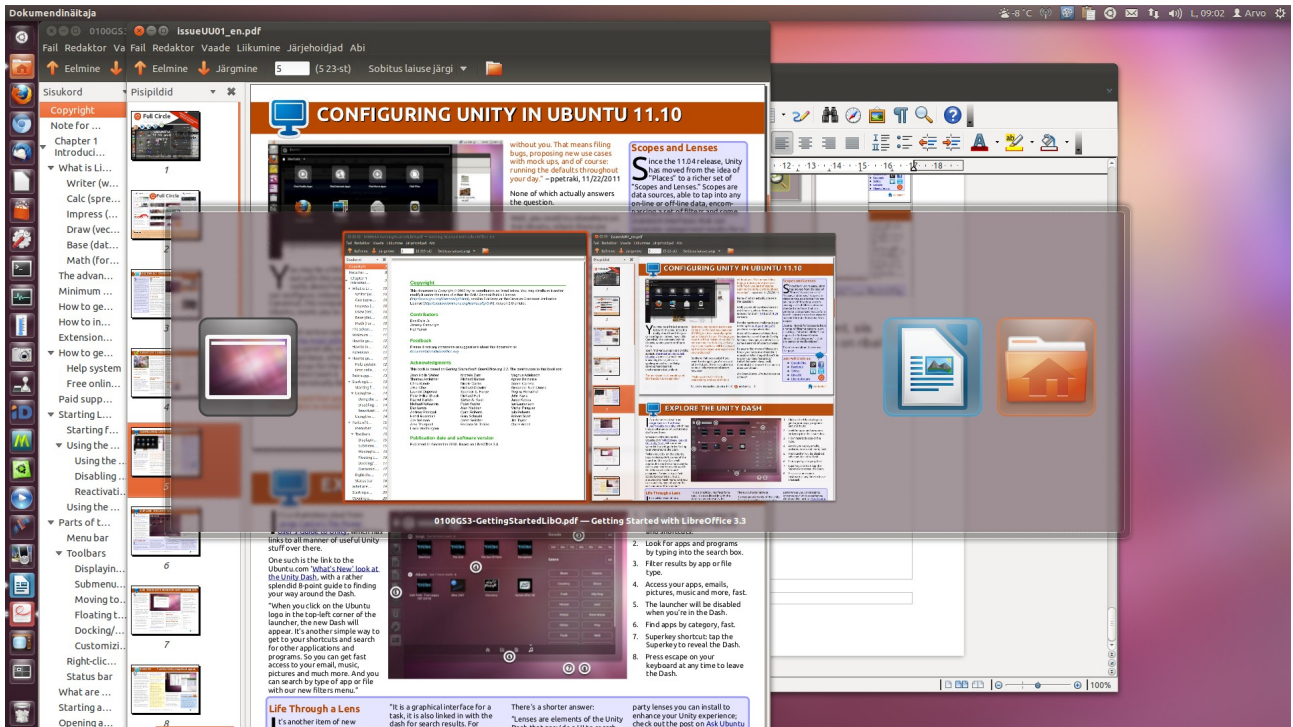
Joon 8. Vasakpoolne aken on teiste peal

Klahvikombinatsioon Super+W kuvab aktiivse tööala kõigi töötavate rakenduste aknad.

Aktiivse tööala avatud rakendustest ja nende akendest saab ülevaate ka klahvikombinatsiooniga Alt+Tab avanevalt ülevaateribalt. Tab-klahv tuleb pärast riba ilmumist kohe vabastada ja Alt-klahv hoida allavajutatuna. Ribalt saab liikuda nooleklahvide või Tab-klahvi abil. Kui Alt-klahv vabastada, kuvatakse teiste peal aken, mis vastab riba aktiivsele ikoonile. Aktiivse ikooni all on nimetus, joonisel 9 on selleks *Dokumendinäitaja*.

Joon 9. Ülevaateriba, aktiivne on *Dokumendinäitaja*

Joon 10. *Dokumendinäitaja* kaks avatud aken on kuvatud suuremalt

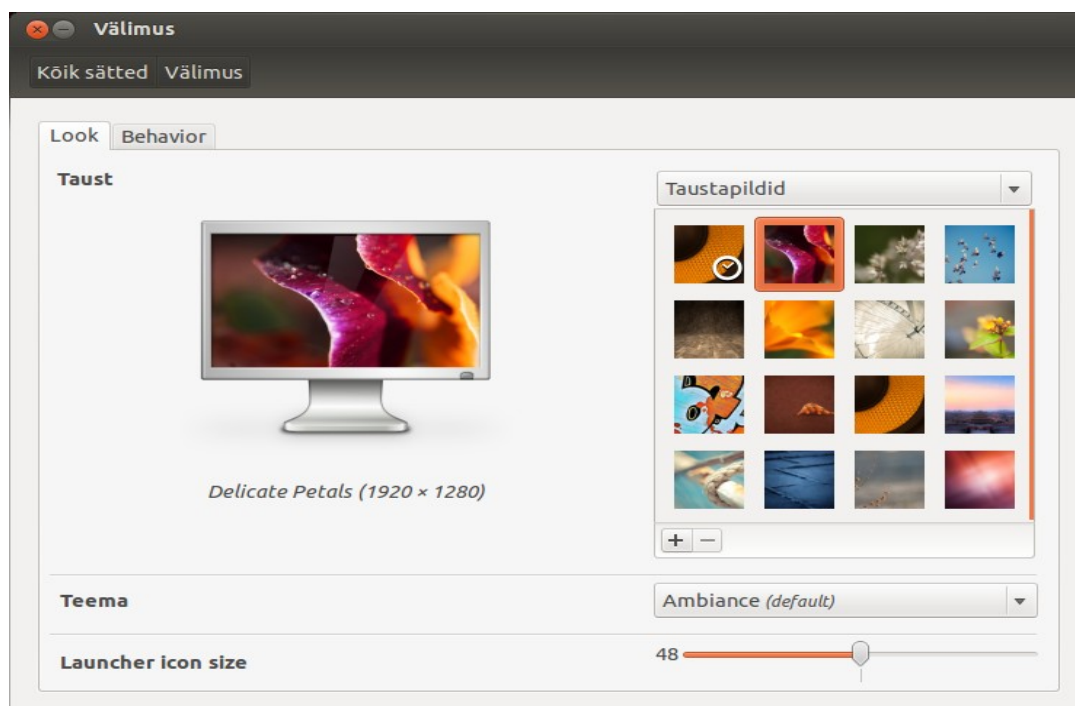
Kui on avatud mõne rakenduse mitu akent, joonisel 10 *Dokumendinäitaja*, siis kuvatakse kõik aknad ülevaateribal suuremalt, juhul kui selle rakenduse ikoon on aktiivne. See võimaldab saada ülevaate iga akna sisust. Nooleklahvidega saab mitmest aknast ühe aktiivseks muuta. See kuvatakse teiste peal, pärast Alt-klahvi vabastamist, mis suleb ülevaateriba.

Kas Käivitaja asukohta või välimust saab muuta?

Unity Käivitaja paikneb alati ekraani vasemal serval, selle asukohta ei saa muuta ilma kolmandate osapoolte vahendeid kasutamata.

Muuta saab Käivitaja ikoonide suurust ja Käivitaja olekut – nähtav või varjatud. Vaikimisi on Käivitaja alati nähtav.

Käivitaja parameetreid saab muuta paremklõpsuga töölaua tühjal kohal avaneva hüpikmenüü korraldusega *Vaheta töölaua taust*, mis avab akna *Välimus*. Nihutades aknas liugurit, saab valida Käivitaja ikoonide suuruse vahemikus 32-64 pikslit. Väiksemaid ikooni mahub Käivitajale rohkem, mis võimaldab sinna paigutada kõigi igapäevaselt kasutatavate rakenduste ikoonid. Rakendusi, mida läheb vaid harva vaja, saab käivitada *Ülevaatemenuü* aknast.

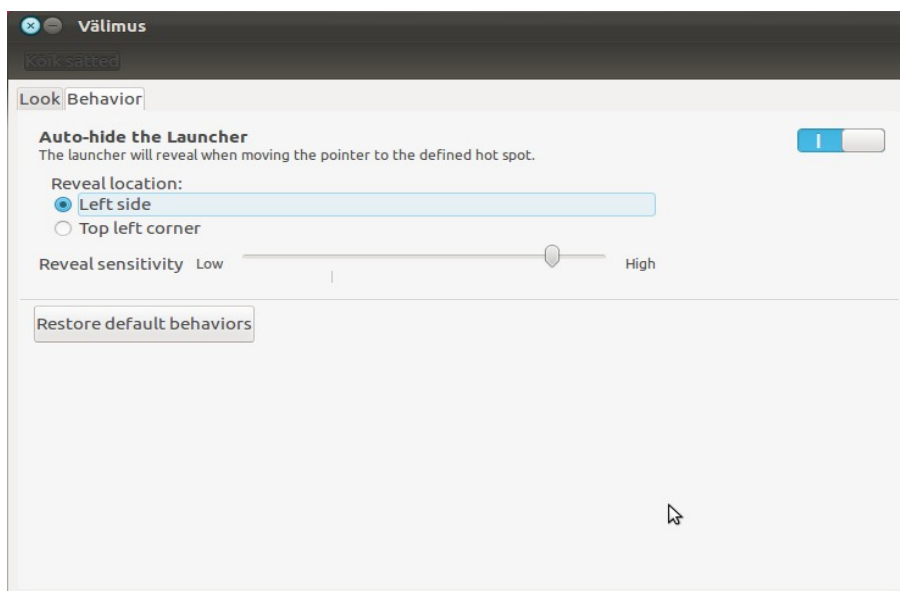

Joon 11. Aknast *Välimus* saab muuta Käivitaja ikoonide suurust ja valida taustapilti

Akna paremal küljel olevate taustapiltide seast võite valida sobiva, tehes klõpsu selle pispildil. Pilt kuvatakse aknas oleval kuvaril ja kohe muutub ka reaalse kuvari taustapilt. Plussklahviga võite taustapiltide hulka lisada mõne oma pildi (maastik, perekonnapilt, lemmikloom vm), mis on eelnevalt salvestatud kõvakettale. Taustapilte võimaldab automaatselt vahetada Ubuntu varamus olev utiliit *Wallch*.

Käivitaja värv sobitub automaatselt taustapildiga. Kui see ei meeldi, saab värvi püsivalt muuta, kuid selleks tuleb paigaldada sobiv lisaprogramm, nt Ubuntu varamutes olev *CompizConfig Settings Manager* või *MyUnity*.

Käivitaja olekut saab muuta akna *Välimus* lehelt *Behavior*. Vaikimisi on Käivitaja alati nähtav. Lülitil abil saab selle omaduse välja lülitada ja valida, kas Käivitaja ilmub pärast hiire viimist ekraani vasakule servale või vasakusse ülanurka, samuti kui kiiresti see toimub (*sensitivity*). Vaikeväärtused taastab klõps aknas oleval nupul *Restore default behaviors*.

Joon 12. Akna *Välimus* lehelt *Behavior* saab muuta Käivitaja olekut

Soovi korral võib ekraanile paigutada mõne doki, nt *Cairo* doki. Käivitaja võib vaikimisi varjata ja sellega oluliselt muuta Unity töölaua välimust. Lisadokk võib paikneda suvalisel ekraani serval (vaikimisi alumisel serval) ja on paremini konfigureeritav kui Unity Käivitaja. Sisuliselt on aga tegemist asjata dubleerimisega, milleks ei ole objektiivset vajadust.

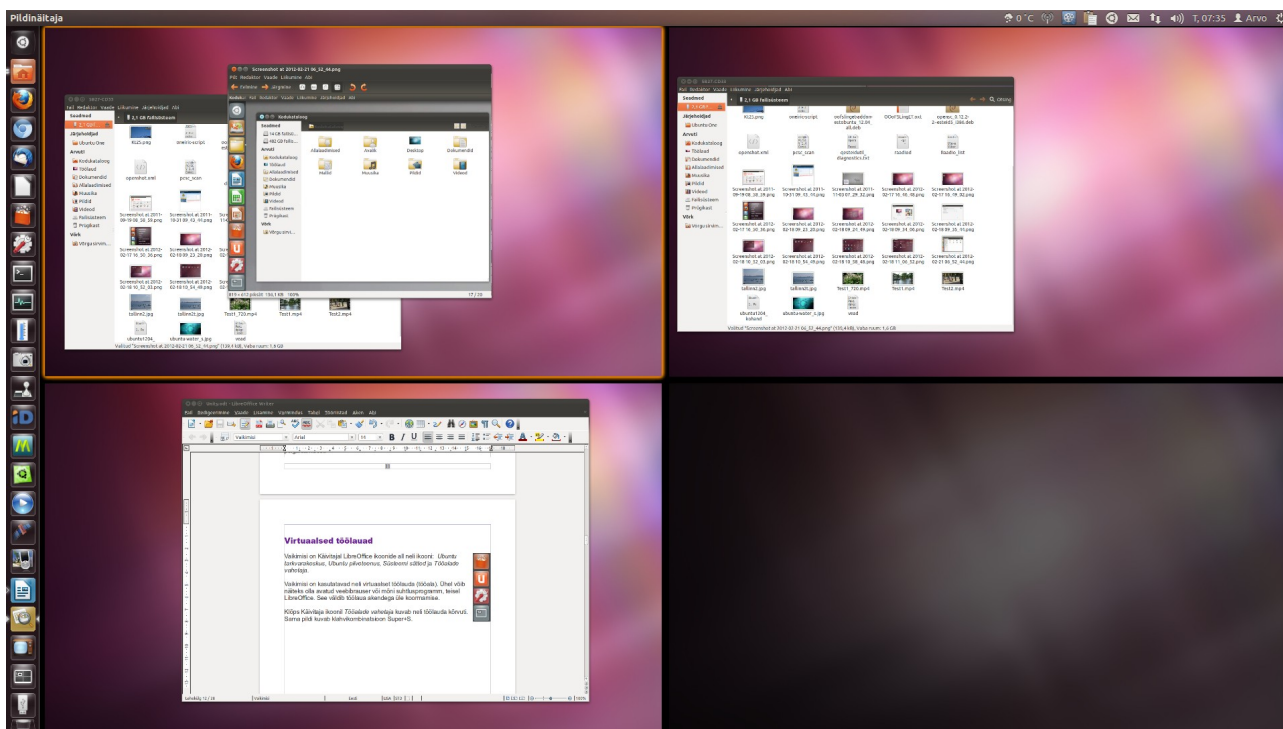
Ubuntu kontseptsioonile vastab kõige paremini vaikimisi kasutatav tühi töölaud. Seetõttu võiks hoiduda töölauale lisavidinate ja ikoonide paigaldamisest. Hiljuti avatud faile kuvab Ülevaatemenu failivaade, seega pole vaja töölauale paigutada töös olevate dokumentide ikoone.

Virtuaalsed tööalad

Vaikimisi on Käivitajal *LibreOffice* ikoonide all neli ikooni: *Ubuntu tarkvarakeskus*, *Ubuntu pilveteenus*, *Süsteemi sätted* ja *Tööalade vahetaja*.

Vaikimisi on kasutatavad neli virtuaalset tööala (töölauda). Ühel võib näiteks olla avatud veebibrauser või mõni suhtlusprogramm, teisel *LibreOffice Writer*. See väldib tööala akendega üle koormamise.

Klõps Käivitaja ikoonil *Tööalade vahetaja* kuvab neli tööala kõrvuti. Sama pildi kuvab klahvikombinatsioon Super+S.

Joon 13. Virtuaalsed tööalad

Aktiivne tööala on ümbritsetud oranži piirjoonega. Hiireklõps mõnel teisel tööalal muudab selle aktiivseks, topeltklõps muudab selle ekraani suuruseks. Tööalade vahel saab navigeerida ka nooleklahvidega, Aknaid võib ühelt tööalalt teisele pukseerida hiire abil.

Vaikimisi on kõigil virtuaalsetel tööaladel sama taustapilt.

Ülevaatemenuü kasutamine

Töölaua ülevaatemenuü (*dash*-aken) on mugav vahend paigaldatud rakenduste otsimiseks ja käivitamiseks, kõvaketta olevate kataloogide ja failide otsimiseks ja avamiseks ning koguni Internetist muusika, videofailide, raamatute jm otsimiseks.

Unity terminoloogias seonduvad sellega kaks terminit *scopes*¹ ja *lenses*², mida võiks eestindada vastavalt kui *allikad* ja *vaated*.

Ülevaateakna avab vajutus Käivitaja ülemisele, Ubuntu logoga ikoonile, mida arendajad omavahel naljatades tähistavad lühendiga BFB (*Big Freaking Button*). Selle värv muutub vastavalt töölaua taustapildi värvile.

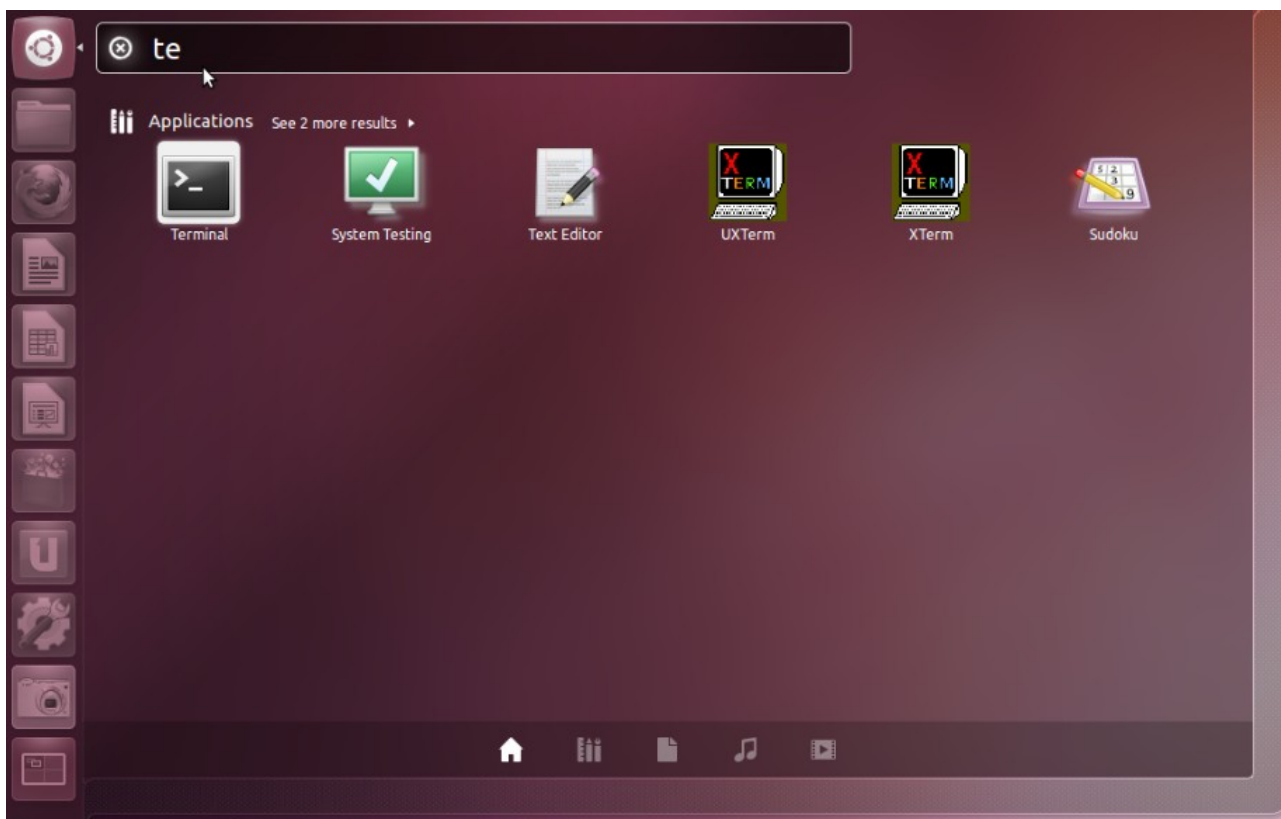
Joon 14. Ülevaatemenuü avab Käivitaja ülemine ikoon

Ülevaatemenuü akna alumisel serval on ikoonid paigaldatud vaadete (vaikimisi rakendused, failid ja kaustad, muusika, videod) jaoks. Kasutaja võib aknale ise kolmandate osapoolte poolt koostatud vaateid lisada, nt pildid, AskUbuntu info vm. Ülevaatemenuü ikooni rippmenüü abil võib vajaliku vaate avada otse, st ilma eelnevalt Ülevaatemenuü ikoonile klõpsamata.

1 Scopes are data sources, able to tap into any on-line or off-line data, encompassing a set of filters and some standard interfaces that can generate categorized results for a search.

2 Lenses are various ways to present the data that come from Scopes.

Pärast esmakordset ikoonile klõpsamist avanev ülevaateaken on tühi, selles on otsinguväli, kuhu võib tippida otsitava (rakenduse või faili) nime esimesed tähed, nt *Terminali* avamiseks *te*. Aknas kuvatakse päringule vastavad ikoonid.

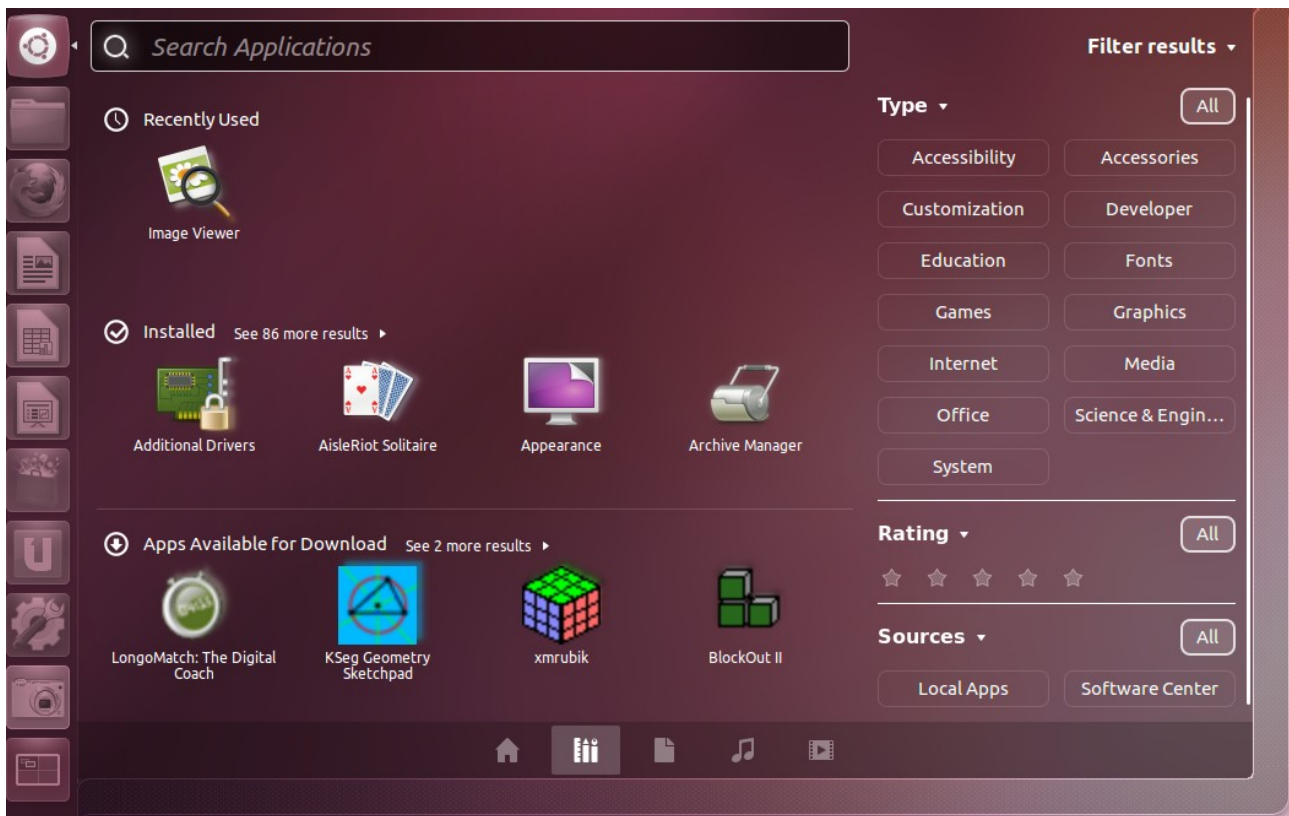

Joon 15. Ülevaateaknas on kuvatud päringu „te“ tulemus

Kui otsitava rakenduse ikoon on esimene, võib rakenduse käivitamiseks vajutada Enter-klahvi, vastasel korral tuleb hiirega vajalikul ikoonil klõpsata. Rakenduste leidmine on nii kiire ja mugav, et selleks ei ole otseselt vaja kasutada lisavahendeid, nt *ClassicMenu Indicator* või *GNOME-Pie*.

Otsida võib nii rakenduse ingliskeelse kui ka eestikeelse nime järgi, kui eesti keelepakid on paigaldatud ja rakendusel on eestikeelne nimi. Näiteks *Dokumendinäitaja* ingliskeelne nimi on *Evince*. Rakendus leitakse, kui tipite otsinguväljale kas *do* või *ev*. Otsingumootor ei tee suur- ja väiketähtedel vahet. Kõikidel rakendustel eestikeelset nime ei ole, nt *Screenshot*, *Inkscape*, *Writer jt*.

Ülevaateakna sisu peegeldab kasutaja tegevusi. Klõps *Rakendusvaate* ikoonil avab akna, kust võite leida viimati kasutatud rakendused, kõik paigaldatud rakendused, aga ka soovitusi uute rakenduste (programmide) paigaldamiseks Ubuntu varamutest.

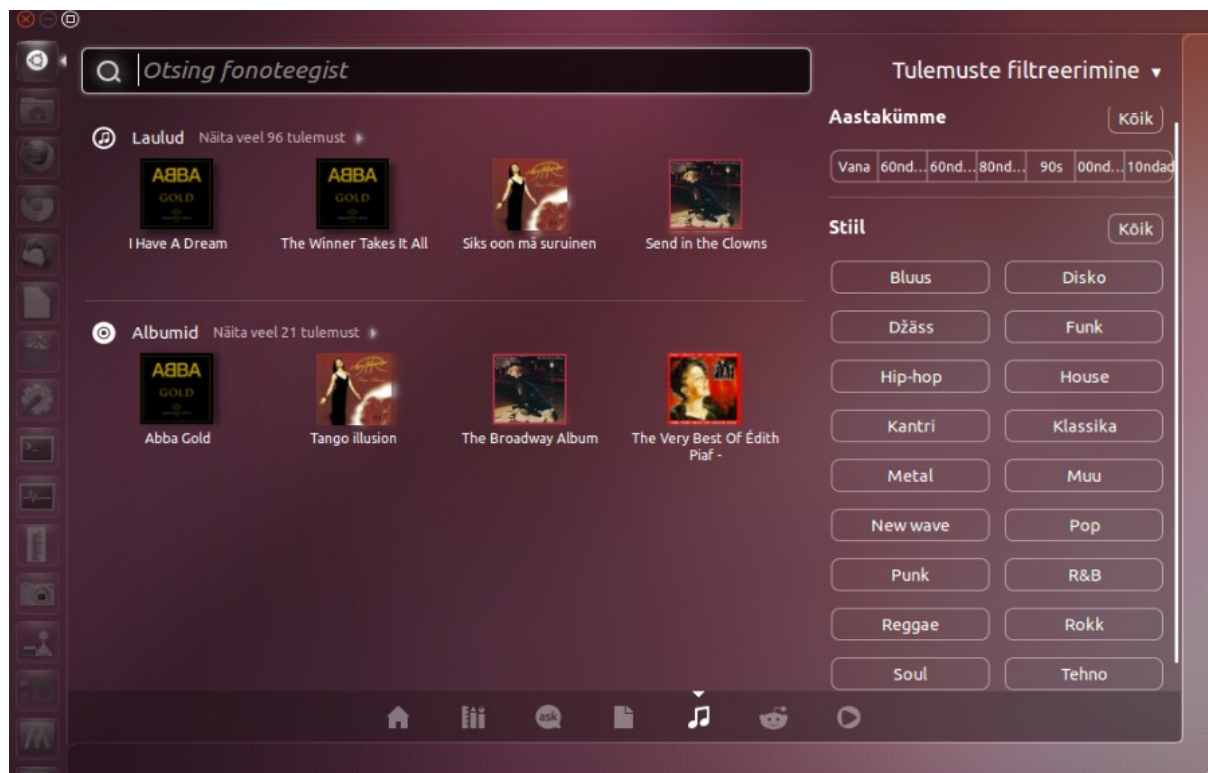

Joon 16. Rakendusvaade. Paremalt filtrid

Rakendusvaate aknas on vaikumisi kolm horisontaalset rida. Ülemisel on viimati kasutatud rakenduste ikoonid, keskmisel arvutisse paigaldatud rakenduste ikoonid ja alumisel Ubuntu varamutest saada olevate rakenduste ikoonid. Alumise rida saab eemaldada, kui valite akna parempoolselt servalt *Sources* alt *Local Apps*. Akna parempoolses osas on filtrid, mille abil saab näidata teatud rakenduste gruppe, nt *Office* (kontor), või teatud reitinguga rakendusi. Reiting tuleneb kasutajate poolt antud hinnangutest.

Kuna paigaldatud rakendusi on palju, siis on neid mugavam otsida, kui aken on ekraanisuuruseks suurendatud.

Filtrid on mugav vahend otsingu täpsustamiseks. Muusikafailide korral võib otsingut täpsustada näiteks aastakümne või stiili (Bluus, Disko vm) järgi. Eelduseks on muidugi, et muusikapala on varustatud vastava infoga (esitaja, album, aasta, stiil). Kui muusika kantakse ostetud heliplaadilt kõvakettale, siis on need nõuded tavaliselt täidetud ja muusikamängija leiab välismaal välja antud plaatide korral Interneti andmebaasidest albumi kaanepildi. Eestis välja antud plaatide korral tuleb albumi kaanepilt ise Internetist otsida ja arvutisse paigaldada.

Joon 17. Muusikavaade. Paremalt filtrid

Videofaile saab otsida nii kõvakettalt kui ka Internetist. *YouTube* korral otsitakse ainult *YouTube Educational*, *YouTube Shows* ja *YouTube Movies* alt, kus pole piraatfaile. Kõigi *YouTube* failide hulgast otsimiseks sobib paremini Ubuntu varamus olev *Minitube* meediaesitaja.

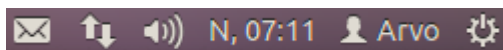
Joon 18. Videovaade

Unity Ülevaatemenu on võimas vahend kiireks rakenduste, dokumentide, muude failide ja kataloogide otsimiseks, mis tundub ületab GNOME 2 rippmenüüde võimalusi.

Menüüriba

Käivitaja kõrval on teine Unity töölaua tähtis komponent ekraani ülaseras paiknev menüüriba (ülemine paneel), millel paiknevad kasutaja poolt paigaldatud lisarakenduste ja süsteemi näidikud. Unity menüüriba ei ole GNOME 2 paneel. Kasutaja ei saa sellele lisada ikoone rakenduste käivitamiseks ega näidikute asukohta muuta.

Süsteemi näidikud (vasakult alates) on *Suhtlus*, *Võrk*, *Heli*, *Kell/kalender*, *Kasutaja ja Süsteem*. Klõps mõnel neist avab rippmenüü. Kui üks rippmenüü on avatud, võib teisi näha hiirega üle näidikute tõmmates või nooleklahve vajutades.

Joon 19. Süsteemi näidikud

Osa kasutaja poolt paigaldatavaid rakendusi lisavad oma näidiku süsteeminäidikute ette, nt (vasakult alates) *Ilmateade (Weather Indicator)*, *Radio Tray*, *GNOME-Pie*, *Lõikepuhver*, *ClassicMenu Indicator*. Klõps nendel näidikutel avab samuti rippmenüü, mille abil saab rakendusi konfigurida, kasutada ja sulgeda.

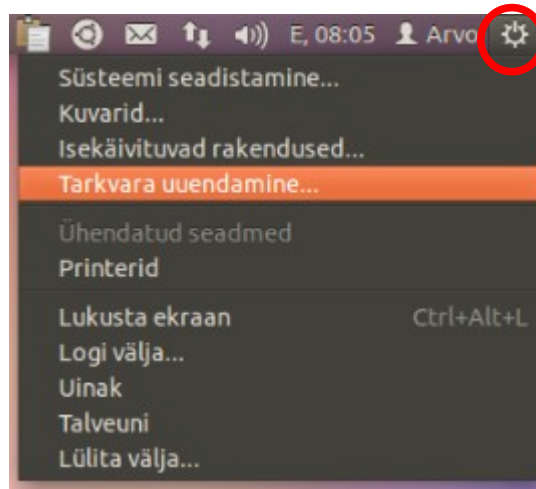

Joon 20. Kasutaja poolt lisatud rakenduste näidikud

Lisatud rakenduse näidik ilmub menüüribale pärast rakenduse esmakordset käivitamist. Et näidik ilmuks alati pärast arvuti käivitamist, peab vastav rakendus olema (automaatselt või kasutaja poolt) lisatud isekäivituvate rakenduste nimistusse.

Mõned menüüribal olevad näidikud võivad anda kasutajale märku süsteemis toimunud muudatustest, nt ilmaolude muutumine. Suund on siiski selle vältimisele. Info väljastatakse töölaual kuvatavas teateaknas või Käivitajal olevale ikoonile.

Süsteemi näidikute rippmenüüdest on tähtsaim klõpsuga paneeli parempoolsel ikoonil avanev süsteemimenüü.

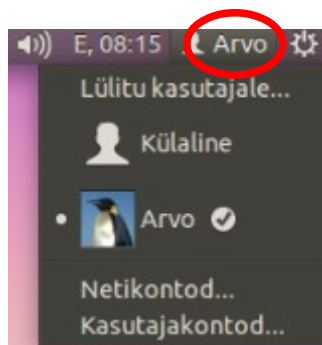

Joon 21. Süsteemimenüü

Selle rippmenüü korraldustega saab avada süsteemi seadistamise akna, kuvarite häälestamise akna (vajalik mitme kuvari korral), akna isekäivituvate rakenduste lisamiseks või eemaldamiseks, printeri(te) häälestamise akna ja arvuti välja lülitada, „uinutada“ või „talveunne suigutada“.

Kõik vajalik on seega koondatud ühte menüüsse. Tähtsaim igapäevaselt kasutatav korraldus on loomulikult **Lülita välja**.

Süsteemimenüüst vasakul paikneb kasutajate vahetamise rippmenüü, mille avab klõps kasutaja nimel.

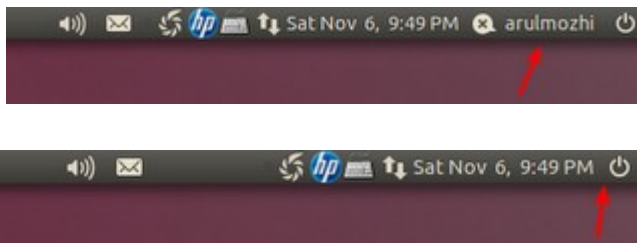
Joon 22. Kasutajate menüü

Kui arvutil on mitu kasutajat, saab sellest menüüst arvuti mõne teise kasutaja käsutusse anda. Kui arvutil on vaid üks kasutaja, siis on see menüü üleliigne ja selle võib eemaldada.

Selleks tuleb terminaliakna käsuga paigaldada programm *dconf-tools*

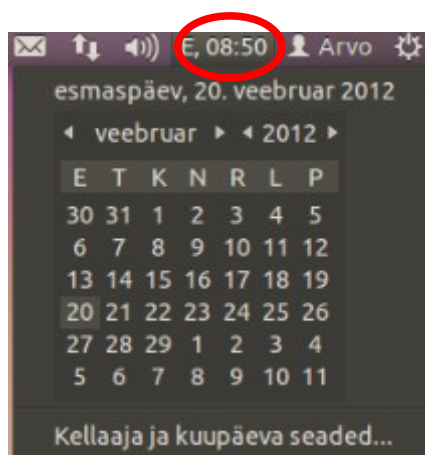
```
sudo apt-get install dconf-tools
```

Edasi tuleb *dconf-tools* käivitada, navigeerida `apps->indicator-session`, eemaldada märgistus realt `show-real-name-on-panel` ja teha arvutile uus alglaadimine.

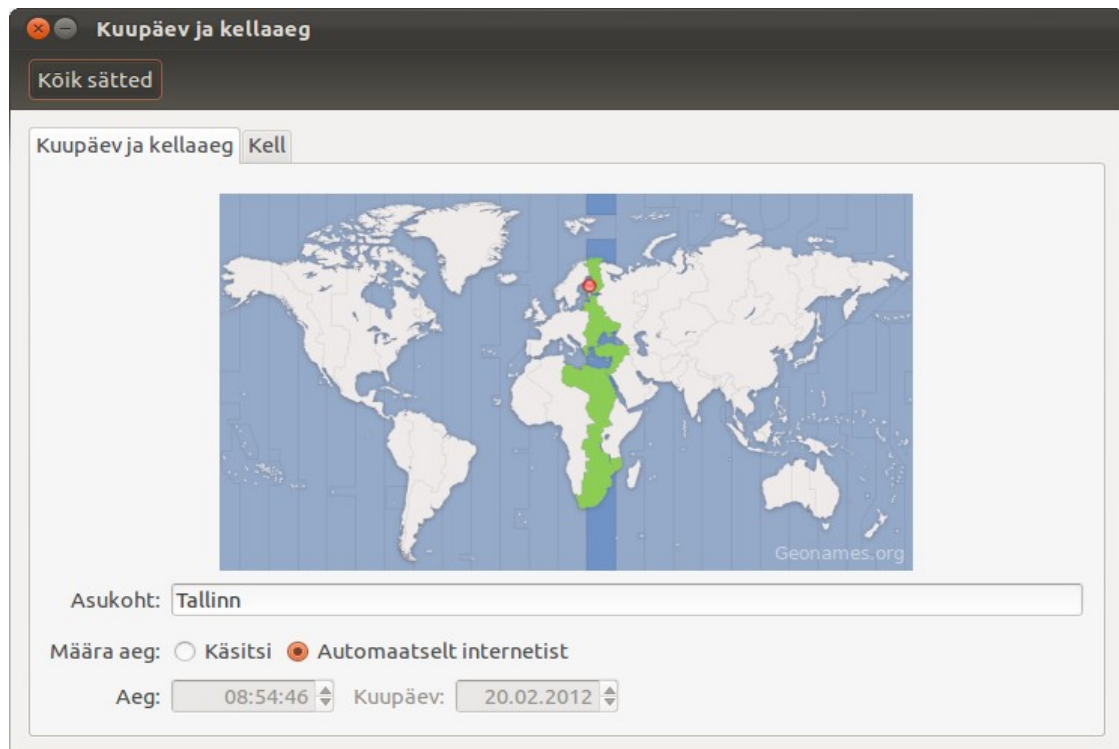
Joon 23. Menüüriba enne ja pärast kasutajanime eemaldamist

Kasutajanimest vasakul on menüüribal kell/kalender. Klõps kellaajal avab kalendri.

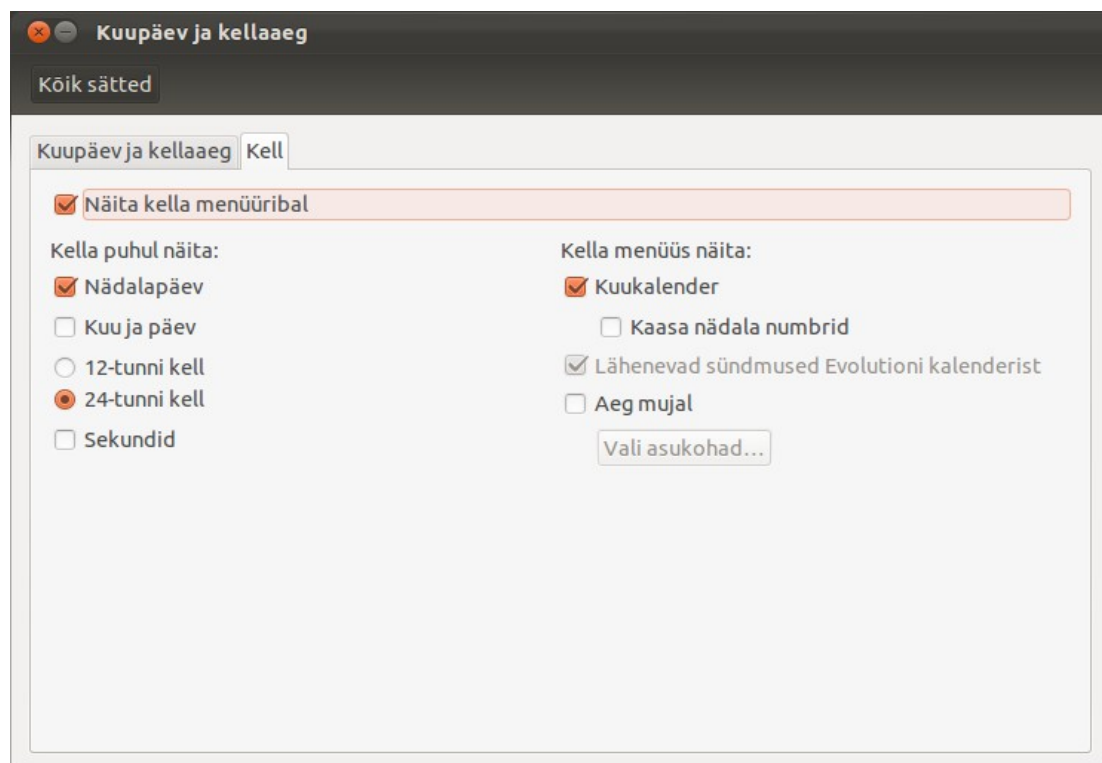
Joon 24. Kalender

Klõps real *Kellaaja ja kuupäeva seaded* avab akna, kus saab neid parameetreid muuta.

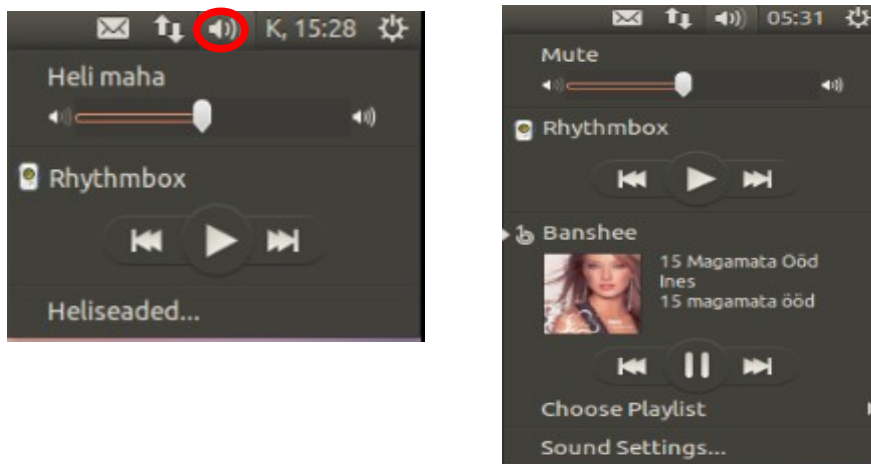
Joon 25. Kuupäeva ja kellaaja muutmise aken

Kaardilt *Kell* saab määrata, kas kella näidatakse menüüribal, kas näidatakse nädalapäeva või kuud ja päeva, kas kasutatakse 24- või 12-tunni vormingut.

Joon 26. Kaart *Kell*

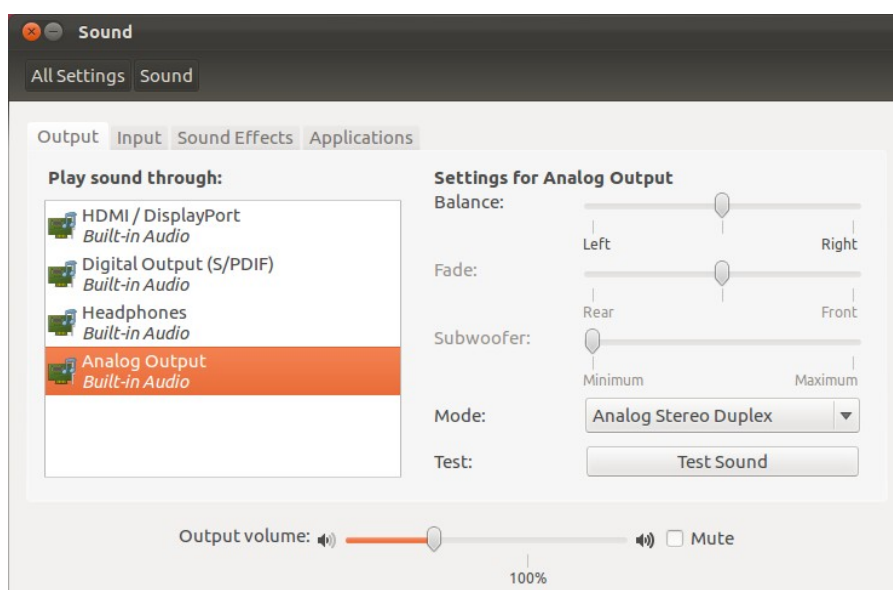
Kellast vasakul on kõlarikujuline helinäidik. Klõps sellel avab helimenüü.

Joon 27. Helimenüü

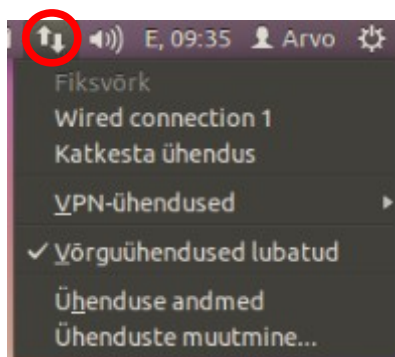
Helimenüü võimaldab liuguri abil muuta heli tugevust. Seda saab teha ka viies kursori helinäidikule ja keerates hiire kerimisratast. Menüü on integreeritud vaikumisi kasutatava meediaesitajaga (*Rhythmbox* või *Banshee*). Kui muusika mängib, saab pala mängimist pausida/jätkata või siirduda järgmisele/eelmisele palale. Mitme paigaldatud meediaesitaja korral näidatakse kõiki neid menüüs, sh ka VLC 2.0, mille seadeid tuleb selleks muuta.

Klõps real *Heliseaded* avab akna *Heli*, kus saab muuhulgas kaardilt *Väljund* valida, kas väljundiks on standardne *Analog Stereo Duplex* (tavalise kõlaripaari korral) või *HDMI/DisplayPort*, kui emaplaadil on selline väljund. Nii saab läbi HDMI-kaabli suunata telerisse lisaks pildile ka heli.

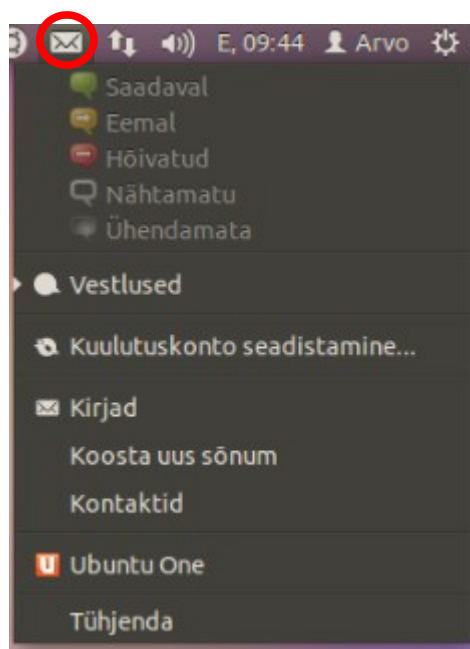
Joon 28. Heliaken

Helinäidiku kõrval, vasakul on võrgunäidik. Klõps sellele avab rippmenüü, kust saab valida Internetiühenduse tüüpi – fiksvõrk, kaabel või mõni traadita ühendus ja muuta selle parameetreid. Kaabliga püsiühenduse korral ei ole seda menüüd praktiliselt üldse vaja kasutada.

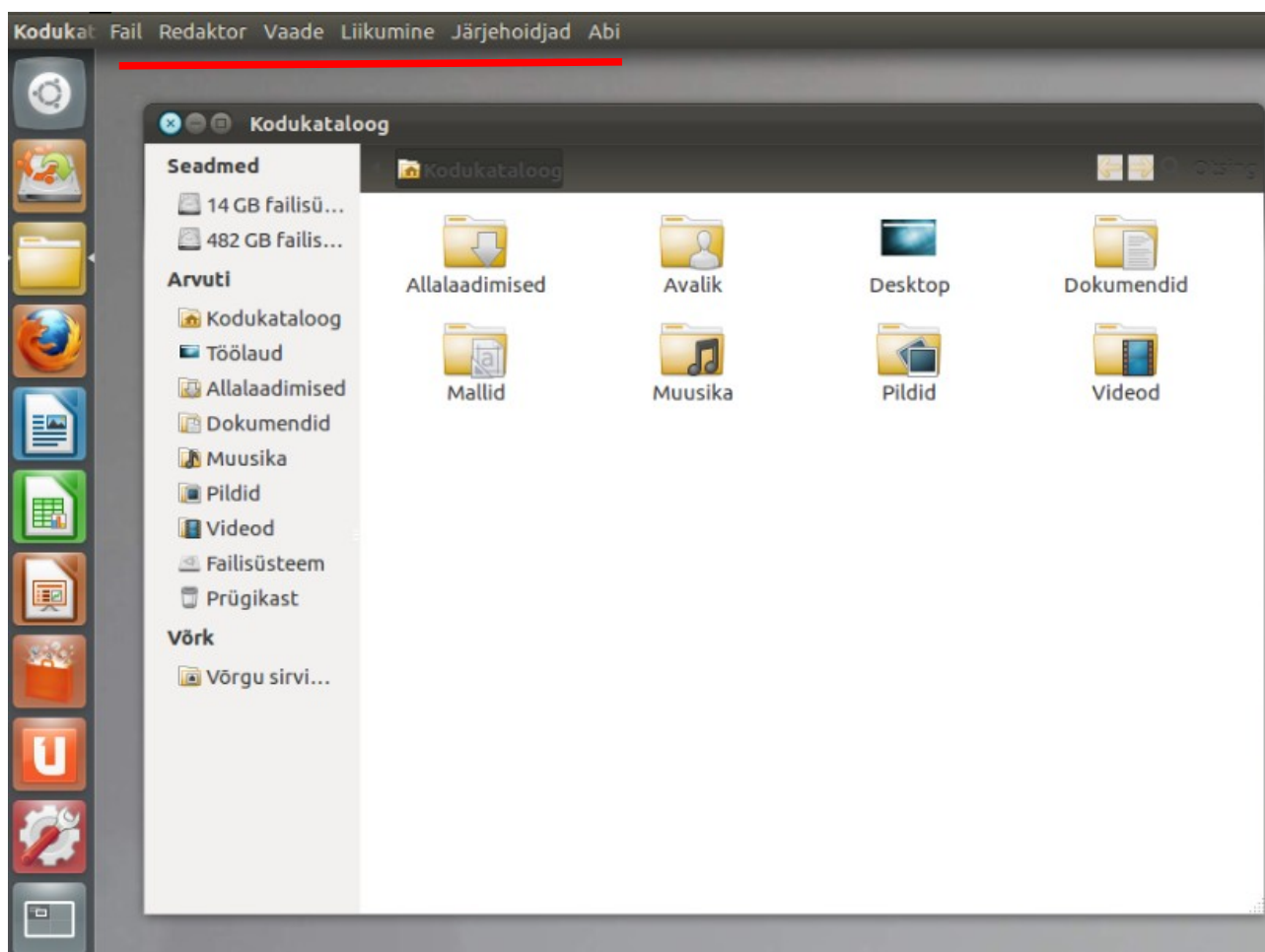
Joon 29. Võrgumenüü

Viimane menüüriba standardne näidik on suhtlus (ümbrik). Klõps sellele avab rippmenüü, kust saab võtta ühendust sotsiaalvõrgustikega, pidada vestlusi, saata sõnumeid, kasutada Ubuntu pilveteenust jne.

Joon 30. Sõnumivahetusmenüü

Menüüriba vasakpoolses otsas kuvatakse **globaalmenüü**, st aktiivse rakenduse akna menüü, kui rakendus seda toetab. Veebibrauser *Firefox* ja meilprogramm *Thunderbird* kuvavad globaalmenüü spetsiaalse lisa abil, *LibreOffice* programmid seda vaikimisi ei kuva, kuigi ka nende jaoks on spetsiaalne lisa *lo-menubar*, mis aga pole veel piisavalt töökindel.

Joon 29. Nautiluse akna globaalmenüü

Globaalmenüü on kasulik väikese ekraaniga seadmetel, suure ekraaniga lauaarvutitel, kus aknad on tavaliselt ekraanist väiksemad, see pigem segab.

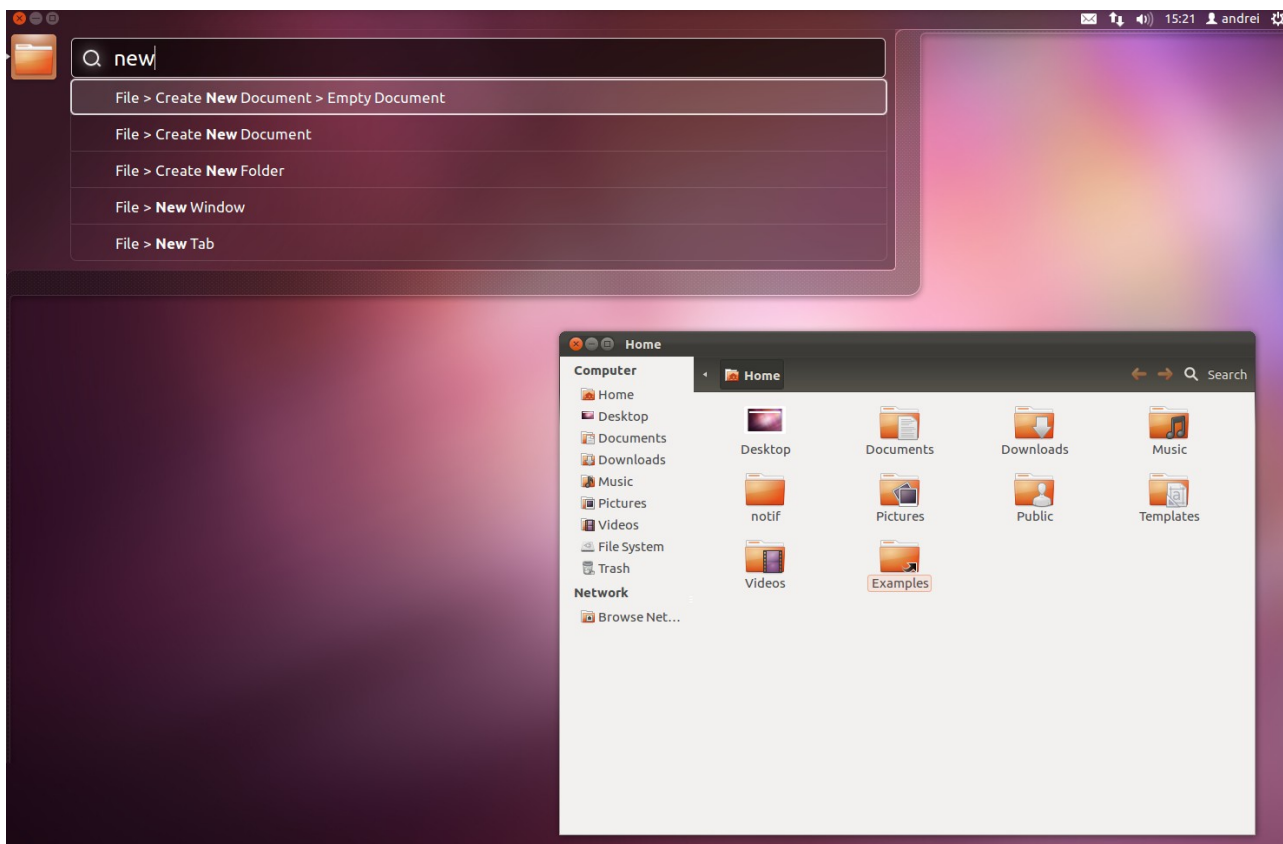
Mugavat võimalust globaalmenüü välja lülitamiseks ei ole. Selleks võib kasutada Ppa-varamust paigaldatavat utiliiti *Unsettings* (vt joon 34) või terminaliakna käsku

```
sudo apt-get autoremove appmenu-gtk3 appmenu-gtk appmenu-qt,
```

millega eemaldatakse loetletud programmid. Seejärel on menüüd rakenduste akendes. *Firefoxil* ja *Thunderbirdil* tuleb globaalmenüüd väljastav lisa eraldi keelustada. Endise olukorra taastamiseks tuleb eemaldatud programmid uuesti paigaldada.

Globaalmenüüle lisaks on uus võimalus **HUD** (*Head Up Menu*) ehk tuuleklaasimenüü. HUD võimaldab rakendustele anda korraldusi lähtudes soovitatavast tegevusest, ilma tavalisi menüüsid kasutamata. HUD käivitub kiire vajutusega (löögiga) Alt-klahvile. Ekraani ülaosas avaneb päringuväli, kuhu

tuleb tippida soovitava tegevuse nimi. Pärast esimeste tähtede tippimist kuvatakse nende korralduste nimed, mis võiksid sobida. Enter-klahv käivitab raamiga ümbritsetud korralduse.

Joon 30. HUD aken

Joonisel on näidatud tulemused pärast „new“ tippimist. Kui on paigaldatud eesti keelepakid, tuleb selle asemel tippida „uus“. Aga mida tuleb tippida, kui soovite rakenduse sulgeda? Üldiselt - „välju“, aga nt *Terminali* puhul „sulge“. Kasutajal peab HUD-i kasutamiseks seega olema ülevaade korraldustest, mis on parajasti aktiivse rakenduse menüüdes. Eesti keele korral võib raskusi tekkida seoses erinevate rakenduste tõlgetega („välju“ vs „sulge“ jm), sest ka inglise keeles kasutatakse sama tegevuse jaoks tihti erinevaid korraldusi.

HUD on iseõppiv. Iga kasutatud rakenduse kohta peetakse meeles, milliseid korraldusi on 30 viimase päeva jooksul sagedamini kasutatud. Mida rohkem seda kasutatakse, seda paremini oskab ta kuvada korraldusi, mida kasutaja soovib anda.

Canonical paneb HUD-ile suuri lootusi, kui tavaliste rakenduste menüüde universaalsele asendajale, ja kavatseb selle edaspidi panna tööle ka häälkäskluste abil. **Kui globaalmenüü on välja lülitatud või rakendus seda ei kasuta, siis HUD ei tööta.**

Unity kohandamine

Canonical on teadlikult jätnud tavakasutajale väga vähe töölaua kohandamise võimalusi. Muuta saab Käivitaja ikoonide suurust, ikoonide järjestust, Käivitaja olekut (alati nähtav või varjatud) ja töölaua taustapilti. Käivitajale saab ikoone lisada ja eemaldada. See ongi vaikumisi kõik. Töölauale rakenduste käivitamisikoone lisada ei saa.

Kogunud kasutaja saab lisaprogramme kasutades muidugi töölaua välimust palju suuremas ulatuses muuta, nt vahetada teemat, muuta Käivitaja ja Ülevaatemenuü akna läbipaistvust ja värvi, ning ülemise menüüriba läbipaistvust.

Ubuntu varamutes oleva utiliidi *CompizConfig Settings Manager* abil saab virtuaalsed tööalad pöörleva kuubi tahkudele paigutada ja lisada akendele mitmesuguseid efekte, nt „plahvatavad“, „põlevad“ või vonklevad aknad. See on vastuolus kasutamiskiiruse printsiibiga ja võib oskamatu tegutsemise korral arvuti töölaua kasutamiskõlbmatuks muuta. Seetõttu käesolevas lühijuhendis neid võimalusi ei vaadelda.

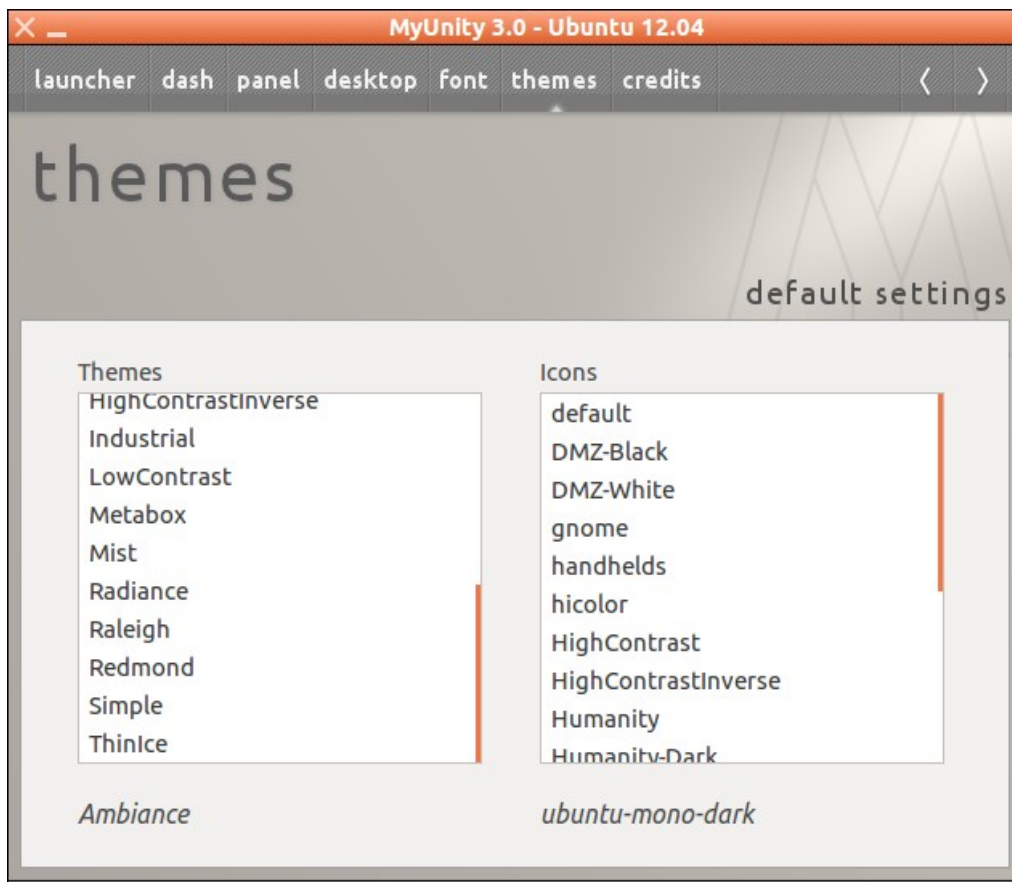
Tavakasutajatele võib töölaua kohandamiseks soovitada Ubuntu varamutes olevat utiliiti *MyUnity 3.x*, mis võimaldab muuta pea kõiki Unity töölaua elemente, sh teemasid ja Käivitaja ikoonide rippmenüüsid (*quicklist*), vt viidatud videot. Globaalmenüüd välja lülitada ega kõvakettalt üleliigseid faile eemaldada see utiliid ei võimalda.

Nagu Joon 31 näha, saab kaardilt *launcher* muuta Käivitaja värvi, läbipaistvust, ikoonide suurust jm. Valikud rakenduvad kohe. Kui need ei sobi, võib klõpsuga real *default settings* taastada vaikeväärtused.

Kaardilt *themes*, Joon 32, saab valida sobiva teema ja ikoonide komplekti. Kaardil olevaid nimistuid võib täiendada, pukseerides nendele vastavalt Internetist hangitud teema või ikoonikomplekti faili, vt viidatud videot.

Joon 31. MyUnity kaart launcher

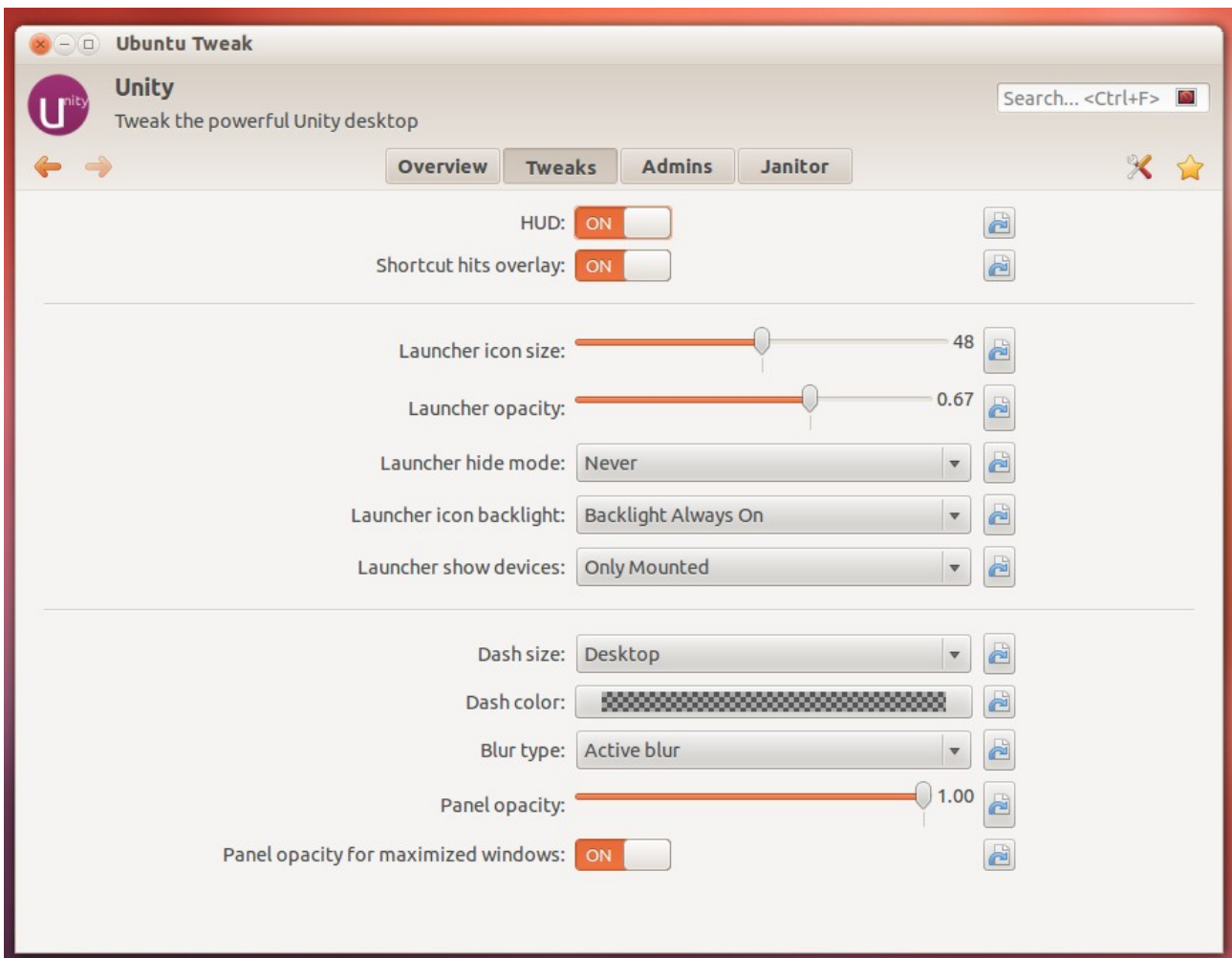

Joon 32. MyUnity kaart themes

Kasulik on ka laiemate võimalustega utiliit *Ubuntu Tweak*, mis tuleb paigaldada ppa-varamust terminaliakna käskudega

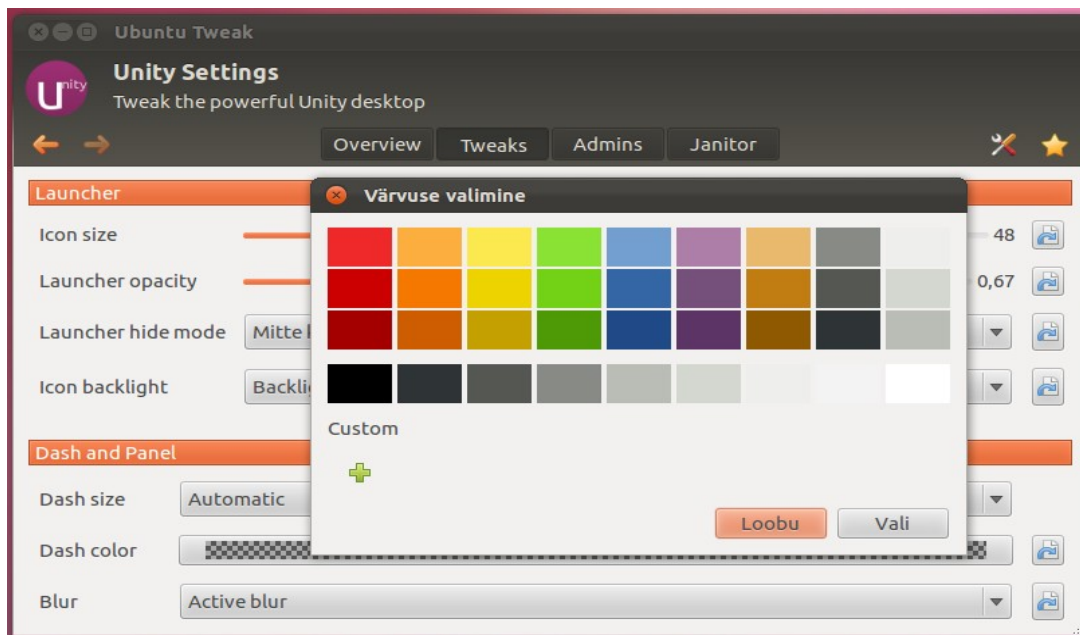
```
sudo apt-add-repository ppa:tualatrix/ppa  
sudo apt-get update  
sudo apt-get install ubuntu-tweak
```

Nagu järgmiselt pildilt näha, saab *Ubuntu Tweak* kaardilt *Tweaks* muuta Käivitaja ikoonide suurust, Käivitaja olekut ja läbipaistvust, Käivitaja ja Ülevaatemenu akna värvi ning HUD-i välja lülitada. Puudub aga globaalmenu väljalülitamise võimalus.

Joon 33. Ubuntu Tweak aken

Klõps väljal *Dash color* avab abiakna värvuse valikuks.

Joon 33. Värvuse valiku abiaken

Kaardilt *Janitor* saab kõvakettalt eemaldada mitmesuguseid üleliigseid faile, sh eelmised Linuxi tuuma versioonid, rakenduste ja uuenduste paigaldamisest apt-puhvrise jäänud failid jm. Seda võimalust *MyUnity* ei paku. Võimalik on ka hallata ppa-varamuid ja programme paigaldada.

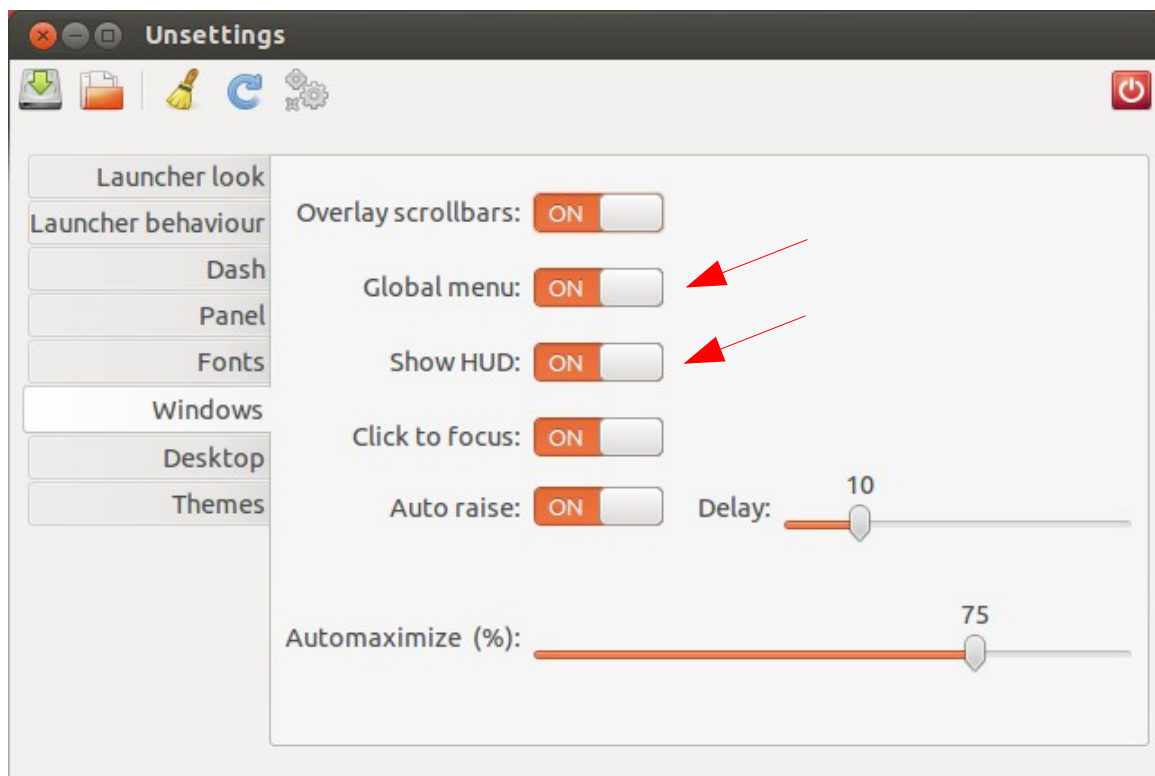
Nende utiliitide kasutamine on tavakasutaja jaoks palju ohutum kui *CompizConfig Settings Manageri* kasutamine.

Märkimist väärib ka utiliit *Unsettings*, mis tuleb paigaldada ppa-varamust terminaliakna käskudega:

```
sudo add-apt-repository ppa:diesch/testing
sudo apt-get update
sudo apt-get install unsettings
```

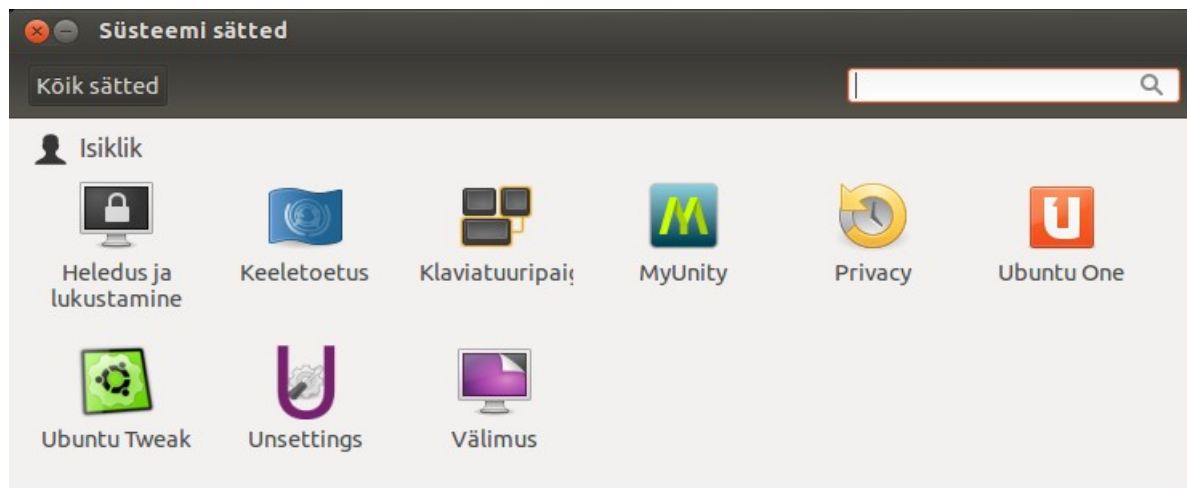
Selle utiliidi tähtsaim unikaalne omadus on HUD'i ja globaalmenüü välja/sisse lülitamise võimalus, vt joon 34, mida seni vaadeldud utiliidid ei paku. *Firefox*i ja *Thunderbird*i globaalmenüü tuleb eraldi välja lülitada.

Puudused: muudatused ei kajastu kohe, vaid pärast vastavale nupule klõpsamist; uusi teemasid paigaldada ei saa, valida saab vaid paigaldatud teemade hulgast (ppa-varamutest paigaldatud teemad kajastuvad utiliidi teemade loetelus).

Joon 34. Globaalmenüü ja HUD'i saab ühe hiireklõpsuga välja/sisse lülitada

Kõik ülalkäsitletud utiliidid lisavad oma ikooni Süsteemi sätete aknasse, st neid saab käivitada aknast, mis avaneb klõpsuga vaikimisi Käivitajal oleval Süsteemi sätete ikoonil.

Joon 35. MyUnity, Ubuntu Tweak ja Unsettings ikoonid Süsteemi sätete aknas

Kirjandus

1. [A quick look at Ubuntu 12.04 LTS \(YouTube video 11:22\)](#)
2. [10 New Features Added to Ubuntu 12.04 Precise Pangolin](#)
3. [Things To Tweak After Installing Ubuntu 12.04 Precise Pangolin](#)
4. [Ubuntu Command Center: Gnome Control Center](#)
5. [The New Face of Ubuntu](#)
6. [Tired of drop-down menus? Here comes Ubuntu's HUD](#)
7. [Testing out HUD Ubuntu 12.04 \(YotubeVideo 8:32\)](#)
8. [How to easily hide the username on the Unity panel](#)
9. [Ubuntu Tweak 0.7.2 released with numerous new features \(PPA available\)](#)
10. [MyUnity 3.0 Final Version \(YouTube video 5:17\)](#)
11. [Unsettings 0.06 released with enhanced theme selection and stability improvements](#)
12. [ClassicMenu Indicator updated with new System Settings categories](#)
13. [8 Really Useful Ubuntu Unity Quicklists](#)
14. [4 Configuration Tools for Customizing Ubuntu 12.04](#)
15. [How To Add VLC To The Ubuntu Sound Menu](#)
16. [How to Install New 'Locally Integrated Menus' in Precise \[Video\]](#)
17. [Ubuntu 12.04 How to Enable the CompizCube \(YouTube video 4:22\)](#)
18. [Wallch Review \(YouTube video 5:17\)](#)
19. [Tweaking Unity](#)
20. [Download the 'Unity: Make it Yours – Lenses and Scopes for Ubuntu 12.04 LTS' Guide](#)